

Het ontstaan van het IVN Nederland en Arnhem

Inhoud:

- 1 Het ontstaan van natuurbescherming in Nederland
- 2 Jac P Thijssen en de strijd om het Naardermeer
- 3 Organisaties voor Natuur en Landschapsbescherming
- 4 De voorgangers van IVN
- 5 De eerste organisatie voor natuureducatie
- 6 Een nieuwe naam: IVN
- 7 De opleiding van natuurgidsen
- 8 Natuurbeschermingskampen
- 9 Het natuurbeschermingsjaar 1970
- 10 De start van IVN in Arnhem
- 11 Activiteiten van IVN Arnhem door de jaren heen

1 - Het ontstaan van natuurbescherming in Nederland

De geschiedenis van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie kan niet los worden gezien van de geschiedenis van de particuliere natuurbescherming in Nederland.

Om daarvan een beeld te geven moeten we terug naar het einde van de vorige eeuw. In het laatste kwart van de 19e eeuw nam de belangstelling van de natuurstudie in het vrije veld namelijk sterk toe. Met deze toenemende belangstelling groeide ook de waardering voor de natuur.

In 1886 verscheen het boekje 'Onkruid' van Frederik Willem van Eeden. In 'Onkruid' vinden we beschrijvingen van vele botanische wandelingen die Van Eeden door ons land maakte. In zijn natuurbeschrijvingen last Van Eeden telkens beschouwingen in 'die zijn bezorgdheid over de voortschrijdende natuuraantasting verraden' (Gorter). Hij ziet tot zijn verontrusting hoe "het liefelijke, zwijgende rijk der planten plaats moet maken voor dat van den woelenden en tierenden mensch". Van Eeden was de eerste, die het woord NATUURMONUMENT gebruikte. In Duitsland gebruikte Dr. Hugo Conwetz later het woord "Naturdenkmal". In de tijd, waarin Van Eeden zijn beschouwingen het licht deed zien sloeg het idee van 'natuurmonumenten' nog niet erg aan.

Met de laatste tien jaren van de vorige eeuw begon de tijd van Heimans en Thijssen. De serie boekjes 'Van vlinders, bloemen en vogels' verscheen en het tijdschrift 'De Levende Natuur' werd opgericht. Op verschillende plaatsen in ons land ontstonden natuurhistorische clubs die zich in 1901 in Amsterdam verenigden tot de (nu Koninklijke) Nederlandse Natuurhistorische Vereniging. De N.N.V. was in de eerste plaats een vereniging van mensen, die de natuurlijke historie als liefhebberij beoefenden. Tegenwoordig zouden we het een, overigens heel serieuze, hobbyclub noemen. In de statuten van de N.N.V. werd natuurbescherming wel duidelijk als één van de doelstellingen genoemd. De eerste natuurbeschermingsvereniging was de N.N.V. overigens niet. De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels ontstond enige jaren eerder. Deze vereniging verkreeg in 1899 koninklijke goedkeuring.

2 - Jac P Thijsse en de strijd om het Naardermeer

Er gebeurde nog meer. In 1904 stelden B & W van Amsterdam de gemeenteraad voor om een 'waardeloze plas' tussen Amsterdam en Amersfoort (het Naardermeer) met stadsvuil te dempen. Mede onder invloed van tegenacties van Heimans (in de Groene Amsterdammer) en Thijsse (in het Algemeen Handelsblad) werd het voorstel door de raad verworpen. De stemming was 20 tegen 18. Het Naardermeer was daarmee wel gered maar nog niet veilig gesteld. Om die gewenste veiligheid te bereiken vatte Thijsse zijn oude plan, om geld bijeen te brengen voor aankoop van het meer, weer op. Hij zocht daarvoor steun bij de N.N.V. Het bestuur van de N.N.V. nam daarop het initiatief tot de oprichting van de vereniging tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland. Het jaartal was 1905. In de circulaire, waarmee de N.N.V. belangstellenden voor de oprichtingsvergadering uitnodigde stelde de N.N.V. dat de nieuw te vormen organisatie de volgende werkzaamheden zou moeten verrichten:

1. het bijeenbrengen van een fonds, hoofdzakelijk dienende tot het aankopen en in eigen beheer nemen van natuurmonumenten;
2. het opmaken van een volledige inventarisatielijst van alle nog in ons land aanwezige natuurmonumenten;
3. bemoeiingen bij de overheid, corporaties en particulieren omtrent deze zaak;
4. het versterken van een gezonde openbare mening dienaangaande.

Het is van veel belang deze vier punten goed in het oog te houden. De N.N.V. gaf hiermee blijk een ver vooruitziende blik te bezitten.

3 - Organisaties voor Natuur en Landschapsbescherming

Door toename van de bevolking (stadsuitbreiding, ontginningen ten behoeve van de voedselvoorziening, aanleg van industrieterreinen, enz.) en de revolutionaire wijzigingen in het verkeer veranderde het beeld in ons land in deze eeuw snel en de oppervlakte aan 'woeste grond' nam schrikbarend af. De bestemming van vele terreinen, die men veilig waande, werd gewijzigd. Toen in de dertiger jaren plannen ontstonden om een der mooiste gebieden van ons land, het Geuldal, tot stuwbekken te bestemmen, nam de Nederlandse Botanische Vereniging het initiatief tot oprichting van de Contactcommissie voor Natuur- en Landschapsbescherming.

In beginsel bemoeit deze Commissie zich met zaken, die onder 2 en 3 in de circulaire van de N.N.V. genoemd werden. De C.C. heeft tot taak te zorgen, dat zij tijdig alle plannen kent die er - bij wie dan ook - t.a.v. natuurgebieden bestaan om - als dat noodzakelijk of gewenst is de belangen van de natuurbescherming te behartigen. De C.C. bemoeide zich dus met de planologie, de wetenschap, die zich bezig houdt met de bestemming en het gebruik van de ruimte. Bij de afweging van belangen, die vaak aan het leggen van een bepaalde bestemming vooraf gaat vertegenwoordigt de C.C. de gehele particuliere natuurbescherming in ons land.

(Even een uitstapje naar onze tijd: De Contactcommissie doet nog steeds haar werk. Ze timmert echter wat minder aan de weg dan vroeger, want om slagvaardiger en meer gefundeerd op te kunnen treden werd in 1972 een nieuwe werkorganisatie gevormd: de STICHTING NATUUR EN MILIEU. In De Stichting Natuur en Milieu werken de Contact-Commissie voor Natuur en Landschapsbescherming, de Nederlandse Vereniging tegen Water- en Bodemen Luchtverontreiniging; de Stichting Centrum Milieuzorg en de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten . in Nederland, samen.). Beslissingen over de bestemming van grote gebieden (Waterweggebied Waddenzee) worden in de volksvertegenwoordiging genomen of tenminste door dit lichaam gecontroleerd.

In de volksvertegenwoordiging zitten de leden van politieke partijen als afgevaardigden van ons volk, dat hen koos. In dit verband is punt 4 uit de circulaire van de W.V. zo belangrijk de beïnvloeding van de openbare mening. Juist om dit deel van het programma van 1905 uit te voeren werd in 1960 de Bond van Natuurbeschermingswachten omgezet in het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie.

4 - De voorgangers van IVN

Na deze lange inleiding zijn we eindelijk toe aan ons eigenlijke verhaal, de geschiedenis van het IVN. De (eerste) voorganger van het IVN was de 'Bond tegen Verontreiniging van Stad en Land', opgericht in de dertiger jaren.

Verscheidende organisaties, zoals de ANWB, de Contact Commissie voor Natuur en Landschapsbescherming en de KNNV, waren in het bestuur van deze bond-vertegenwoordigd. De heer Dr. J.H. van Burkom, de toenmalige voorzitter van de (K)NNV, werd de eerste voorzitter. De heer van Burkom was erg onder de indruk van het werk dat in het Gooi door de Gooise Natuurwachten gedaan werd. Deze Gooise Natuurwachten bestonden als organisatie al voordat de bond tot stand kwam. Zonder het werk van deze natuurwachten zouden de diverse natuurgebieden in het Gooi niet voor het publiek opengesteld kunnen worden.

De 'Bond tegen Verontreiniging van Stad en Land' veroorzaakte een soort stroomversnelling: op tal van plaatsen ontstonden natuurwachten. Dat waren groepen van mensen die in hun vrije tijd in natuurgebieden rondliepen met de opdracht zich misdragende recreanten op tactische wijze op hun fouten te wijzen. Dit alles werd goed georganiseerd; iedere natuurwachter die werd aangesteld kreeg een penning en een legitimatiebewijs.

Dit legitimatiebewijs moest door het hoofd van de plaatselijke politie worden getekend en diende o.m. als sluis om te voorkomen dat er mensen in zouden binnendringen die men liever niet had.

De spreiding van de bond over het land was vrij gelijkmatig, alleen in Friesland had men geen natuurwachten. Daar was de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten actief. Wel was de bond het meest actief in de toenmalige vakantiegebieden, zoals de Veluwe, Zuid-Limburg, Overijssel en het duingebied bij Den Haag. Het werk dat de bond verrichtte werd algemeen positief beoordeeld al was het soms wat te veel 'politieel' en te weinig educatief. Men bewaakte natuurterreinen, maar vertelde het publiek lang niet altijd waarom. Het gedrag van sommigen maakte zulk 'politieel' optreden soms wel eens nodig.

Langzamerhand groeide bij verschillende natuurbeschermingsorganisaties de overtuiging dat de natuur alleen dan afdoende beschermd zou kunnen worden, als iedereen van het belang ervan overtuigd zou zijn. Dat betekende dat voorlichting en educatie veel meer aandacht zouden moeten krijgen. De Contact-Commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming stelde toen een commissie in, die zich met de educatie moest bezighouden.

In deze commissie zaten o.a. J. van Dijk en J.A. Nijkamp. Door de ContactCommissie werd Van Dijk afgevaardigd naar het bestuur van de Bond tegen Verontreiniging van Stad en Land, terwijl Nijkamp door de K.N.N.V. werd afgevaardigd.

Nijkamp werd vicevoorzitter en moest al spoedig Van Burkom, die veel ziek was, vervangen.

5 De eerste organisatie voor natuureducatie

In 1948 werd de Bond tegen Verontreiniging van Stad en Land omgezet in de Bond van Natuurbeschermingswachten.

Zowel Nijkamp als van Dijk hadden inmiddels het gevoel gekregen dat men de bezoekers van de natuurgebieden heel anders kon benaderen. Overigens met respect voor het werk van de goede natuurwachten.

Niet met verbieden maar met te laten zien wat interessant is; wat waard is om beschermd te worden zou men het publiek moeten beïnvloeden.

De zaak van de natuurbeschermingseducatie hield ook de commissie voor natuurbescherming en opvoeding van het toenmalige Ministerie van Onderwijs bezig. Mr. C.W. Bloemers, die toen aan het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen was verbonden, zei "In de opzet van de natuurbescherming in Nederland heb je Natuurmonumenten die terreinen koopt en beheert, je hebt de ContactCommissie die zich heel actief met planologische zaken bemoeit, je hebt de jeugdbonden die aan de' verbreiding van de kennis der natuur doen, maar wat in de hele opzet ontbreekt is een organisatie die zich bezighoudt met de opvoeding van het Nederlandse volk tot natuurwaardering, en dus ook bescherming.

Van Dijk en Nijkamp vroegen zich af of er voor dit doel een nieuwe organisatie opgericht zou moeten worden, of, dat de bestaande Bond van NatuurbeschermingsWachten in die richting omgebouwd zou kunnen worden. Beiden hadden bovendien het gevoel dat het heilige vuur bij de Bond van Natuurbeschermingswachten wat doofde, en dat de bond nieuwe ideeën en inspiratie nodig had. Na overleg met de jeugdbonden, die toen helemaal niet tevreden waren met de wijze waarop de

natuurbescherming in Nederland bedreven werd, werd besloten die sprong te wagen. Natuurmonumenten en de ANJB zegden de nodige steun toe.

6 - Een nieuwe naam: IVN

Op 17 mei 1960 was het zover: de Bond van Natuurbeschermingswachten maakte plaats voor het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie. Als 'ondertitel' werd de naam 'Vereniging van Natuurwachten en Natuurgidsen' gehandhaafd.

Dat een vereniging schuil gaat achter de naam 'Instituut' is iets merkwaardigs. Bij de omzetting is landelijk beleid onder een nieuwe naam als voorwaarde gesteld, maar men kwam er niet uit. Tenslotte stelde Van Dijk, die zeer actief was geweest in het Instituut voor Arbeidersontwikkeling de nu bekende naam voor.

Twijfels waren er op 17 mei 1960 ook bij sommige afdelingen van de oude Bond van Natuurbeschermingswachten. Voor het bestuur was het die dag niet gemakkelijk om het voorstel tot omzetting van de oude bond erdoor te krijgen.

Tenslotte lukte het op het nippertje. Enkele afdelingen van de oude bond bleven tegen en traden uit.

Na 17 mei 1960 moest het prille IVN worden uitgebouwd. Een geluk was dat Van Dijk van zijn werkgever, Natuurmonumenten, in die tijd ook voor het IVN mocht werken. Tenminste, voor zover zijn eigenlijke werk dat toe liet.

Vooraf door de enorme werkkraft van Van Dijk begon het IVN langzaam te groeien. Problemen waren er in het begin genoeg, vooral financiële. De oprichters van het IVN hadden eerst aan een vrij grote organisatie gedacht, met een harde kern van actieve medewerkers en vele duizenden leden die dit werk alleen financieel zouden steunen. Tijdens het overleg met Natuurmonumenten bleek dat deze organisatie daar toch wel enige bezwaren tegen had. De heer Gorter, de directeur van Natuurmonumenten, zag een verwarrende situatie ontstaan. Natuurmonumenten was (en is) immers de grote ledenorganisatie op het gebied van natuurbescherming in Nederland en als daar nog een andere organisatie met veel leden bij kwam, zou dat voor veel mensen volstrekt onduidelijk worden. Wel vond Natuurmonumenten het heel plezierig dat het IVN de educatieve taak op zich ging nemen; men besloot daarom het IVN financieel te ondersteunen. Ook de ANWB ging dit doen, waarschijnlijk dankzij de goede kontakten die Van Dijk met deze organisatie had. Kort daarna kwam ook het Ministerie van CRM met subsidie over de brug. Het IVN hoefde daardoor geen grote aantallen donateurs te gaan werven en kon van haar leden blijven eisen dat ze zich actief voor de natuurbeschermingseducatie zouden inzetten.

Deze eis heeft het IVN-bestuur de afgelopen 15 jaar gehandhaafd. Van het begin af aan was het bestuur van mening dat het IVN geen natuurhistorische vereniging moest worden. De taak van het IVN is het werken aan de natuurbeschermingseducatie niet voor de eigen leden, maar juist voor de anderen, de niet-leden.

Van de vroegere Bond van Natuurbeschermingswachten nam het IVN de afdelingen en districten over. Men trachtte zowel de provincies als de grotere gemeenten het IVN financieel te laten steunen. Op Herengracht 540, het toenmalige kantoor van Natuurmonumenten, kreeg men kantoorruimte. Een enorme klap kreeg het IVN door het plotselinge overlijden van Van Dijk. Van Dijk was toen algemeen secretaris. Hij had niet alleen op organisatorisch gebied zijn sporen verdiend, maar hij was ook zeer deskundig op natuurbeschermingsgebied. Steltman was kort tevoren hoofd van het IVN bureau geworden, van de ene dag op de andere moest hij het werk van Van Dijk overnemen. Direct na de start van het IVN stond het bestuur voor de taak inhoud aan het werk, en vooral aan het educatieve karakter ervan te geven. De activiteiten waarmee men begon waren wandelingen, natuurbeschermingswerkkampen en de opleiding van natuurgidsen. De wandelingen moesten geen natuurhistorische excursies zijn. Het moesten eenvoudige wandelingen in de vrije natuur zijn waarbij getracht moest worden de deelnemers op het belang van de bescherming van die natuur te wijzen. Buiten een heel kleine kring van mensen was het woord 'milieu' toen nog een totaal onbekend begrip. Bij de eerste IVN-wandelingen ging het alleen nog maar over de natuur en over de gevaren die de natuur bedreigden zoals nivellering en gifstoffen.

7 - De opleiding van natuurgidsen

Enige tijd eerder was er binnen de KNNV een stroming die meer aan natuurbescherming en aan natuurbeschermingseducatie wilde gaan doen. Daar werd toen het plan geboren om 'natuurgidsen' te gaan opleiden. Zo rond 1955-56 was er een proefcursus in Den Haag. Deze cursus werd vanuit de Haagse School- en Kindertuinen gegeven. Er namen een dertigtal mensen aan deel en het werd een succes.

Tegelijkertijd was er aan de Katholieke Jongens Kweekschool in Amsterdam een biologieleraar, Dr. Theowald van Leeuwen. Hij gaf in Amsterdam ook een soort natuurgidsencursus. Van Dijk en Theowald van Leeuwen kwamen met elkaar in contact.

Bij het nog jonge IVN dacht men aan een net van natuurgidsen over het hele land, speciaal opgeleid om de wandelingen te leiden. Er kwam een studietoelichting, die hiervoor nadere plannen moest uitwerken. Dr. Theowald van Leeuwen nam in deze studietoelichting zitting. Men besloot om in meerdere plaatsen proefcursussen te gaan geven. Tevens schreef Dr. van Leeuwen een beknopte handleiding voor deze cursussen: het eerste natuurgidsencursusboek.

Uitgangspunt was dat de deelnemers aan deze natuurgidsencursussen zelf al over een redelijke veldbiologische kennis moesten beschikken. De cursus diende ervoor om aan die kennis de nodige achtergrond te geven. Verder wilde men in de cursus laten zien hoe die kennis ten dienste van de natuurbescherming gebruikt kon worden. Met andere woorden: hoe kun je via een stuk veldbiologische informatie mensen benaderen om bij hen het gevoel te wekken dat de natuur waard is om behouden te worden. Omdat de deelnemers al over veldbiologische kennis beschikten, werd van de docent verlangd dat hij vooral de achtergronden kon verklaren. Eigen veldkennis van de docent was niet de eerste voorwaarde, al was zij wel gewenst.

Men dacht aan docenten met een onderwijsbevoegdheid in de biologie, liefst met een bevoegdheid voor het middelbaar onderwijs. Het bleek niet eenvoudig zulke docenten te vinden. Een andere moeilijkheid waren de financiën. Om de docenten een - bescheiden - vergoeding te kunnen geven, was een minimaal aantal deelnemers nodig. Dit minimum was dertig. Soms had men echter niet genoeg aspirant deelnemers met de vereiste veldkennis. Om de cursus toch door te kunnen laten gaan nam men dan enkele deelnemers met wat minder veldkennis aan, wat nare gevolgen had voor het verdere verloop van de cursus.

8 - Natuurbeschermingskampen

Het idee voor de natuurbeschermingswerkkampen kwam uit het buitenland overwaaien. De CJN liep enige tijd rond met het idee in Nederland dergelijke kampen te gaan organiseren. In gesprekken met Van Dijk is toen besloten dat het IVN dit zou gaan doen. Van meet af aan is daarbij de voorwaarde gesteld, dat in deze kampen alleen dat werk aangepakt mocht worden dat anders niet uitgevoerd zou kunnen worden. Het was dus niet de bedoeling dat in die kampen het werk van de bosarbeiders gedaan zou worden. Alleen werk dat anders niet plaats zou kunnen vinden, dat erg arbeidsintensief was, kwam in aanmerking.

Het IVN meende, met deze natuurbeschermingswerkkampen twee vliegen in één klap te slaan, het werk kwam namelijk ten goede aan het natuurterrein en tegelijkertijd liet het de jongeren via dit werk zien wat er allemaal nodig is om een natuurreservaat in stand te houden.

Van plaats tot plaats ontwikkelde het werk van de IVN-afdelingen zich anders. De eerste afdelingen kwamen nog allemaal uit de Bond van Natuurbeschermingswachten, later kwamen er ook nieuwe afdelingen bij, die dus als IVN-afdeling hun bestaan begonnen. Dat het IVN sterke plaatselijke verschillen vertoonde werd door het hoofdbestuur niet betreurd. Het meende dat verscheidenheid juist in het belang van het IVN als geheel was. Wel moest worden gewaakt tegen het gevaar dat de afdelingen teveel voor hun eigen leden gingen doen. Dit mocht slechts voor zover dit het werk voor anderen ten goede kwam. Zo zei het bestuur b.v. "Het is prima als jullie lezingen of cursussen organiseren, het geeft niet wat, als ze maar voor iedereen toegankelijk zijn, dus niet alleen voor leden".

Een stuk steun kreeg het IVN vanaf het eerste begin ook van instellingen als de Haagse Dienst van School- en Kindertuinen. Nijkamp was toen directeur van deze dienst. Dit was de eerste schoolbiologiedienst in Nederland. Bij deze Dienst van School- en Kindertuinen was men van mening dat eigenlijk overal in Nederland schoolbiologiediensten van de grond moesten komen. In enkele andere plaatsen, bijvoorbeeld Amsterdam, was al een goede aanzet voor het ontstaan van zo'n dienst aanwezig. Het propageren van deze gedachte werd door het IVN overgenomen. Binnen het IVN

ontstond de Vereniging van Schoolbiologen als werkgroep van het IVN. Langzamerhand kwamen er in diverse plaatsen nieuwe schoolbiogendiensten van de grond.

9 - Het natuurbeschermingsjaar 1970

Het IVN was bijna tien jaar oud toen het Natuurbeschermingsjaar (N 70) van start ging, een initiatief van de Raad van Europa. Aanvankelijk was men bang dat dit natuurbeschermingsjaar weinig weerklink zou vinden. Vooral vanuit het IVN werd er echter erg hard aan gewerkt. Waarschijnlijk is de toename van de belangstelling voor de natuurbescherming en voor de milieuproblematiek, die we in het begin van de zeventiger jaren vast konden stellen, voor een deel aan dat Natuurbeschermingsjaar N 70 te danken. Zo kwam in 1972 het rapport van de Club van Rome uit, die aandrang op een koerswijziging in het beleid om rampen in de toekomst te voorkomen. Op de eerste computers werden de modellen ontwikkeld om de gevolgen van menselijk handelen op wereldschaal in kaart te brengen.

De laatste jaren vertoont het IVN een gestage groei van het ledental. Ook neemt het aantal afdelingen van jaar tot jaar toe. Bovendien is er een verdieping en versteviging van het werk vast te stellen. De natuurbeschermingskampen zijn vrijwel altijd vol. Er is steeds veel belangstelling voor de natuurgidsen en andere cursussen en elk jaar komen er enkele nieuwe IVN-afdelingen bij.

10 - De start van IVN in Arnhem

Op 8 november 1948 zaten twee mannen bij de notaris om de oprichtingsacte van de 'Stichting Natuurbeschermingswacht Arnhem' te ondertekenen: G.J. Schoevaars en M.J.C. Kolvoort. En daarmee begonnen in Arnhem de activiteiten van wat later het IVN zou gaan heten. Het eerste bestuur bestond uit de heren: G.J. Schoevaars (voorzitter tot 1956), P.N. van Bavel, S.H. Frederiks, D.W. Kemp (secretaris), M.J. Kolvoort, J. Knupker (penningmeester), ir. Kruinzel, H.B. Bos en J. Vet. De heren Knupker en Bos zaten maar erg kort in het bestuur. Bij latere statutenwijzigingen werd de periode dat men bestuurslid kan zijn beperkt tot maximaal zes jaar en zo is er in de afgelopen 50 jaar tot nu toe een elftal voorzitters geweest. Enkelingen zijn overleden of niet meer actief, anderen doen nog steeds mee, maar hierna worden ze allemaal even genoemd:

- 1948 – 1956 J. Schoevaars
- 1956 – 1963 de Jong
- 1963 – 1972 L. Wilmes
- 1972 – 1975 Evert Wijnbergen
- 1975 – 1979 Dick Kon
- 1979 – 1985 Jouke Andriessen
- 1985 – 1991 Aleid Jansen
- 1991 – 1996 Jaap Nieuwenhuis
- 1996 – 2000 Cees Van Campen
- 2000 – 2001 Harry Schadenberg
- 2001 – 2004 Frans Koops
- 2004 – 2013 Han de Haas
- 2013 – 2017 Ber Oomen
- 2017 – 2024 Ben Dröge
- 2024 – heden Han Savelkoel

Wat in dit rijtje opvalt is dat vanaf 1975 een soort ont-formalisering optrad. Iedereen bleek nu ook een voornaam te hebben en dat is geleidelijk ook in de notulen terug te vinden. In de beginjaren werd er ook onderling in het bestuur nog stevig ge-u-d en ge-meneerd. In de beginjaren was er een comité van aanbeveling, en daarin kunnen vooral de wat ouderen onder ons heel wat bekende Arnhemse namen aantreffen, zoals: C. Borstlap (hoofdcommissaris van politie), Mej. Corbeau (directrice meisjes-HBS), N.H.M. Zwager (directeur Lorentz-HBS), J. Fels (directeur PGEM), G.C. Kerling (garnizoenscommandant), J. Baron de Vos van Steenwijk (president gerechtshof), K. Kleingeld (directeur HTS), N. Van Straten (commandant Bronbeek).

Rondscharrelen in het afdelingsarchief is moeizaam werk. Niet alle secretarissen waren even

nauwkeurig in het opbergen van brieven en stukken, vaak werden data niet vermeld en het is buitengewoon jammer dat geen voorbeelden bewaard zijn van alle folders en andere publicaties die werden uitgegeven. Dan zou de geleidelijke verandering van inhoud, stijl en de verbetering van de kwaliteit van het drukwerk (dat in het begin nog stencilwerk was) goed zichtbaar zijn geweest.

11 - Activiteiten van IVN Arnhem door de jaren heen

Van wat we tegenwoordig als IVN-werk zien was in de begintijd nauwelijks sprake. Er waren natuurwachters, die door de Arnhemse natuurgebieden patrouilleerden en de mensen er op wezen als ze iets deden dat niet mocht of dat slecht voor de natuur was. Zo wees men de wandelaars erop dat ze niet in bos en hei moesten roken, stadsparken en landgoederen niet moesten verontreinigen en planten en struiken niet beschadigen. Excursies werden alleen georganiseerd voor de eigen natuurwachters en donateurs.

1950

Er werd actie gevoerd voor het verfraaien van voortuinen. Men wilde bijvoorbeeld een verzoek doen aan woningbouwverenigingen om de tuinen van de huizen die van die vereniging waren 'zoveel mogelijk op dezelfde wijze te doen knippen'. Ook vroeg de hoofdcommissaris van politie aan de stichting hoe ze erover dachten als jonge wetsovertreders verplicht zouden worden enkele uren in de stadskwekerij te werken. Men vond dat wel een goed idee.

1955

De meningen over het houden van excursies in de winter waren verdeeld. (let wel: excursies voor eigen leden; het was nog geen IVN!) Men was er niet van overtuigd dat er in de winter voldoende in de natuur te beleven was!

1957

Men besloot 10.000 reclameplaatjes te laten drukken met als onderwerp: niet zo, maar zo. Bovendien liet men 10 geboden voor een goed gedrag in de natuur stencilen, die aan scholieren zouden worden uitgedeeld.

1963

De Stichting had 14 natuurwachters. Er werden toen al excursies voor het publiek georganiseerd: speurtochten in Sonsbeek, Zijpendaal en Warnsborn hadden resp. 30, 37 en 74 deelnemers.

1964

Albert v.d. Brul kwam in het bestuur. Er deed zich een mentaliteitsverandering voor: de natuurwachter moest natuurbeschermers worden, dus voorlichting geven. Er kwam een gesubsidieerd vijfjarenplan voor speur- en wandeltochten in Gulden Bodem, Sonsbeek, Zijpendaal en Warnsborn.

1965

Kees Houtman, de leider van wat later het CNME zou gaan heten, kwam in het bestuur en Albert v.d. Brul werd leider van de natuurwachten. De eerste werkgroepen werden opgericht: administratie, opleiding, excursieleiders en natuurpaden. Het was het Thijssen-jaar, dus werden speciale excursies voor scholieren georganiseerd.

1966

bracht een reorganisatie van de natuurwachters en er werd iedere maand een wandeling gehouden. In totaal deden daaraan in dat jaar 450 mensen mee.

Inmiddels was het IVN opgericht en de afdeling Arnhem sloot zich erbij aan. In het bestuur van de stichting kwamen vertegenwoordigers van de Gemeente Arnhem, KNNV, NIVON, ANWB, NJN, CJN en KJN.

1967

In dat jaar werd de eerste natuurgidsencursus georganiseerd, met 20 lessen en 9 excursies. Cursusleider was Hein Schimmel. Na afloop van de cursus had de afdeling voor het eerst 20 gediplomeerde natuurgidsen. Een van deze gidsen was Suus Houtman.

In dat jaar wilde Natuurmonumenten het Deelerwoud kopen en met medewerking van 90 Gelderse IVN-gidsen werden vele excursies in dat gebied gehouden. Er werden in totaal ca 20.000 mensen

rondgeleid(!)

1968

Het werd voor het eerst mogelijk een rondleiding aan te vragen; samen met de 'aangeboden' rondleidingen leverde dat in dat jaar 70 excursie met een totaal van 1474 deelnemers op.

1969

Het eerste natuurpad werd uitgegeven: Sonsbeek, en in dat jaar werd een nieuwe natuurgidsencursus gehouden, waaraan onder andere Hinke de Klerck meedeed.

1970

was een belangrijk en druk jaar voor de afdeling, want het was het Natuurbeschermingsjaar N70. Er waren informatiemappen samengesteld en twee gelijke stands werden telkens 14 dagen bij 29 scholen opgesteld. Deze stand waren ook op de Europatentoonstelling in het Gemeentehuis. In Klarenbeek deden in totaal 2800 kinderen mee aan puzzeltochten. In het Deelerwoud werd een N70 werkweek gehouden.

1971

De tweede gidsencursus is afgelopen; 23 gidsen kwamen het werk in de afdeling versterken.

1972

In dat jaar begonnen de dagelijkse artikeltjes 'IVN-gids' in de Arnhemse Courant, later ook in de Edese Courant en het Nijmeegs Dagblad, in 1974 gevolgd door twee maal in de week een artikeltje in de Nieuwe Krant.

1973

De voorbereidingen voor de heemtuin begonnen. Aan de besprekingen namen namens het IVN Dick Kon, Thijs v.d. Molen en Nel Roeper deel.

1974

In dat jaar bleek, dat het nodig was het afdelingswerk over een aantal werkgroepen te verdelen. Toen werd ook de tweemaandelijks vergadering van het bestuur met de werkgroepvoerders ingesteld. Ook de vertegenwoordigers van ondersteunende organisaties namen aan deze vergaderingen deel.

1975

De eerste groencursus werd in samenwerking met de KNNV en het NIVON georganiseerd. Er waren 170 (!) aanmeldingen.

1978

Dat jaar gaf een zich min of meer als actiegroep opstellend IVN te zien, toen de gemeente Arnhem de Parkweg, tussen Sonsbeek en Zypendaal, wilde rechtekken. Het IVN organiseerde excursies naar het bedreigde gebied, verzamelde handtekeningen en gaf uitleg ter plaatse. De voorgenomen wijziging werd niet uitgevoerd.

1979

Het eerste deel van de, naar later bleek, zo succesvolle DOE-boeken voor kinderen verscheen. Dat deel moest aan het einde van dat jaar al herdrukt worden! Omdat de koningin toen nog jonge kinderen had, werd aan haar ook een exemplaar gestuurd!

Een nieuwe werkgroep werd opgericht: 'Natuur in het ziekenhuis'. Een aantal gidsen bracht met van het CNME geleende dieren enkele malen per maand een bezoek aan de kinderafdeling van een van de Arnhemse ziekenhuizen.

1980

In 1980 had een aantal 'groene' verenigingen en organisaties het idee dat meer samenwerking nodig was. Ze richtten de Stichting WEB (Wetenschap, Educatie, Beheer) op. Namens het IVN nam Aleid Jansen deel aan de vergaderingen. De heer J. Wensing van Burgers' Zoo was voorzitter.

Het rolstoelnatuurpad en het natuurpad 'door de groene longen van Arnhem' werden uitgegeven. Er werden fietstochten voor blinden georganiseerd en ter gelegenheid van de op Papendal gehouden Paralympics werden zeven rondleidingen in het Engels en Duits gegeven.

1981

In dat jaar begonnen via de Stichting WEB de contacten met de diertuin. De jaarvergadering werd daar gehouden en aan het eind van dat jaar werden de eerste bezoekers door IVN-dierentuingsleden rondgeleid.

Door WEB werd een groenmarkt in Sonsbeek georganiseerd. Ook het IVN had er een stand. Het tweede deel van de DOE-boeken verscheen.

1982

De afdeling Arnhem werd in plaats van Stichting een Vereniging. De naam werd: Instituut voor Natuurbeschermingseducatie, Vereniging ter bevordering van het milieubesef. Bij deze wijziging werden ook de vertegenwoordigers van ondersteunende organisaties afgeschaft.

In dat jaar werd, op 10 maart ook de Vogelwerkgroep, die tot dat jaar deel uitmaakte van het IVN een zelfstandige vereniging.

1983

Natuurpad 'Zwerven door Zuid' werd uitgegeven.

1985

In bezoekerscentrum 'de Watermolen' (latere naam Bezoekerscentrum Sonsbeek) werd ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het landelijk IVN een expositie gehouden van door IVN-ers gemaakte kunstvoorwerpen als tekeningen, keramiek, foto's en knipwerk.

Natuurpaden Paasberg en Angerenstein werden uitgegeven.

1995

1995 bracht weer een naamswijziging voor het IVN, dat vanaf dat jaar 'IVN Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie' heet.

2000

De vraag naar diertuinrondleidingen werd zó groot, dat het principe dat toekomstige diertuingsleden over het diploma IVN-natuurgids moeten beschikken moest worden losgelaten. In de diertuin werd een opleiding gestart voor IVN-diertuingsleden en aan het einde van dat jaar konden de eerste 'nieuwe' diertuingsleden in de Bush rondleiden.

2006

De werkgroepen Heemtuin en Dierentuin bestaan 25 jaar. Beide werkgroepen worden in 2006 in het zonnetje gezet.

Ter ere van het jubileum van de Dierentuinwerkgroep verleent Burger's Zoo gastvrij onderdak aan de landelijke IVN dag. Arnheems burgemeester reikt aan Boukje Dunselman Ridderorde van Oranje Nassau uit. Boukje is al 25 jaar actief als spil in de werkgroep. De gidsen Tini Jansen, Suus Houtman, Marianne Spaans en Chris Jansen zijn eveneens al vanaf het begin actief in de diertuin.

Het jubileum van de Heemtuin is in kleine kring gevierd.

Dit stuk moet nog verder worden aangevuld.